Valiokunnan lausunto TaVL 22/2018 vp– E 34/2017 vp

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 2021—

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 2021— (E 34/2017 vp): Talousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä EJ 13/2018 vp — E 34/2017 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Vesa Kulmala, valtiovarainministeriö
- kaupallinen neuvos Kari Virtanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtaja Reijo Kangas, Business Finland
- ohjelmapäällikkö Valtteri Vento, Finnvera Oyj

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- OP Ryhmä
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Viitetiedot

Valiokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnon TaVL 37/2017 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

E-jatkokirjeessä täydennetään E-kirjeessä (E 34/2017 vp) esitettyjä näkemyksiä vaikuttamisesta EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen. Varsinaisen rahoituskehysehdotuksen yksityiskohtiin otetaan kantaa, kun komission esitys on annettu toukokuussa 2018.

Valmis
5.0

Suorat maksut, tuet ja avustukset ovat EU-budjetin keskeisiä rahoitusmuotoja. EU-budjetista tuetaan myös erilaisia rahoitusvälineitä, joilla tarkoitetaan vastikkeellisia instrumentteja eli lainoja, takauksia ja pääomasijoituksia. Rahoitusvälineillä pyritään aktivoimaan yksityisiä rahoittajia mukaan tavanomaista korkeamman riskiprofiilin rahoitushankkeisiin.

Rahoitusvälineiden ja erityisesti takausten määrä sekä koko ovat tähän asti kasvaneet edellisiin kehyskausiin verrattuna. Tulevalla kehyskaudella vastaavan suuntauksen odotetaan jatkuvan. Suoran EU:n budjettituen rinnalle ja sen sijaan tulee yhä enemmän markkinaehtoista rahoitusta rahoitusvälineiden ja -takuiden käytön laajenemisen kautta. Tähän suuntaukseen vaikuttaa myös Ison-Britannian maksuosuuden poistumisesta aiheutuva paine rahoituskehyksen kokonaistasoon. EU-tason keskusteluissa on ollut esillä ajatus tarkastella investointeja edistäviä välineitä nykyistä kokonaisvaltaisemmin. Tähän pyrkimykseen vastattaisiin luomalla uusi EU:n investointirahasto ”InvestEU Fund”.

Valtioneuvoston kanta

Tulevan rahoituskehyskauden osalta Suomi pitää tärkeänä EU:n varojen tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamista entisestään.

Ottaen huomioon tarpeet rahoituskehyksen kokonaistason alentamiseen sekä etenkin ESIR:stä saadut myönteiset kokemukset ja tulokset Suomi kannattaa EU:n budjetista tuettuja rahoitusvälineitä ja -takauksia sekä pitää niitä yhtenä toimivana keinona lisätä EU-varojen vaikuttavuutta.

Investointirahoituksen eri välineiden osalta Suomi painottaa erityisesti markkinapuutteisiin vastaamista, yksityisen rahoituksen mobilisointia ja kustannustehokasta toteutusta. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, että julkisin varoin tuetut välineet ovat rajatun kokoisia ja määräaikaisia eikä toimintaan liity maa- tai aluekohtaisia kiintiöitä.

Rahoitusvälineiden ja -takuiden käytön laajentamisessa tulee myös huomioida niihin liittyvät EU:n budjetin ehdolliset vastuut ja riskit.

Suomen tarkempi kanta mahdolliseen uuteen EU:n investointirahastoon ja rahoitusinstrumenttien käyttöön sekä soveltuvuuteen eri politiikan alalla arvioidaan osana rahoituskehyskokonaisuutta näitä politiikkoja koskevan kannanmuodostuksen yhteydessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Nyt käsiteltävä jatkokirje koskee EU:n investointirahoituksen ja rahoitusvälineiden kehittämistä ja liittyy laajempaan keskusteluun EU:n rahoituskehysten uudistamisesta. Se täydentää kirjeessä E 34/2017 vp esitettyjä näkemyksiä vaikuttamisesta monivuotiseen rahoituskehykseen. Talousvaliokunta keskittyy tässä lausunnossaan lyhyesti tarkastelemaan EU:n yritysrahoituksen välineitä ja niiden kehittämistä. Valiokunnan arvioitaviksi tulevat erikseen laaja rahoituskehysten kokonaisuus ja siihen sisältyvät talousvaliokunnan toimialaan kuuluvat lainsäädäntöehdotukset.

Valiokunnan lausunto TaVL 22/2018 vp

Suomen rahoitusmarkkinoiden on arvioitu toimivan pääosin hyvin. EU:n rahoitusvälineet ovat olleet kuitenkin perusteltu keino monipuolistaa rahoituksen saatavuutta. EU:n rahoitusvälineistä Suomi on hyödyntänyt erityisesti Euroopan strategisten investointien rahastoa (ESIR), ja Suomi on kuudenneksi tehokkain ESIR-rahaa hyödyntänyt maa BKT:hen suhteutettuna. Suomeen on myönnetty ESIR-rahoitusta yhteensä 1,4 miljardia euroa, jolla on saatu aikaan 5,6 miljardin euron kokonaisinvestoinnit. Myös esimerkiksi pk-yrityksille suunnattujen ohjelmien, SME Initiativen ja SME InnovFinin kysyntä ja välitettävyys ovat olleet hyvät, ja ohjelmat ovat täyttymässä. Tämän tyyppisiä ohjelmia voidaan pitää perusteltuna lisänä suomalaiseen rahoitusmarkkinaan.

Talousvaliokunta pitää EU:n rahoitusvälineiden arvioinnin lähtökohtana sitä, että markkinapuutteisiin tulee vastata kustannustehokkaasti ja ensisijaisesti yksityisen rahoituksen tukemisen keinoin. Riskiksi voivat muodostua markkinahäiriöt, joita voi syntyä EU:n rahoitusjärjestelyjä tehokkaimmin hyödyntävien rahoituslaitosten saamasta kilpailuedusta. Tämä korostaa sitä, että julkisin varoin tuettujen välineiden tulee olla kooltaan rajoitettuja ja määräaikaisia.

Keskeistä on, että EU-rahoituksella tähdätään talouden rakenteiden uudistamiseen ja uutta luovaan, kilpailukykyä parantavaan korkean arvonlisän elinkeinotoimintaan. Erityisesti tutkimukseen, innovointiin ja osaamiseen myönnettävät tuet ovat olleet hyödyllisiä myös Suomen kannalta. Talousvaliokunta painottaa myös, ettei rahoituksen tule perustua maa- tai aluekohtaisiin kiintiöihin. Erityistä merkitystä ohjelmilla on pk-sektorin rahoituksen monipuolistamisessa.

EU:n nykyisten rahoitusvälineiden ongelmana on niiden muodostaman kokonaisuuden sekavuus. Nykyisellä rahoituskehyskaudella rahoitusvälineitä on yhteensä 35 ja näiden lisäksi kolme erillistä takuurahastoa. Tältä kannalta investointien tarkastelu kokonaisvaltaisemmin ja rahoitusvälineiden yhdistäminen uuteen InvestEU Fundiin on perusteltua. Talousvaliokunta pitää yritysrahoituksen keskeisenä kehittämiskohteena kokonaisuuden yksinkertaistamista ja rahoituksen helppokäyttöisyyden ja saavutettavuuden lisäämistä erityisesti pk-yritysten kannalta. Keskeistä on myös, että rahoituksen kriteerit ovat selkeitä, ymmärrettäviä ja läpinäkyviä. Talousvaliokunta katsoo, että markkinapuutteita täydentäessään ja erityisesti laajan vipuvaikutuksensa vuoksi EU:n rahoitusinstrumentit voivat olla jatkossakin perusteltu keino monipuolistaa rahoituksen saatavuutta. Talousvaliokunta kannustaa valtioneuvostoa edelleen tehostamaan olemassa olevien EU-instrumenttien hyödyntämistä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 23.5.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

jäsen Martti Mölsä sin

varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo liik
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Antero Vartia vihr
varajäsen Lasse Hautala kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen